

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Факультет психології

Кафедра педагогіки

Укладач:

доктор педагогічних наук

Вербицький В.В.

“ПЕДАГОГІКА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ”

робоча навчальна програма для студентів магістратури спеціальності

8.000009 “управління навчальним закладом”

(заочна форма навчання)

Затверджено

на засіданні кафедри педагогіки

факультету психології

протокол № 1 від 29.08.2008 р.

Завідувач кафедри

Лещенко М.П.

Декан факультету

Манюха І.П.

Київ 2008

Робоча навчальна програма з дисципліни «Педагогіка позашкільної освіти».

Укладач: доктор педагогічних наук, професор ***Вербицький Володимир
Валентинович***

Лектор: доктор педагогічних наук, професор ***Вербицький В.В.***

Погоджено

з науково-методичною комісією

“ _____ ” _____ 2008 р.

Голова НМК _____

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна „Педагогіка позашкільної освіти” є провідною в системі професійно-орієнтованих дисциплін. Викладається на I курсі магістратури в обсязі 16 годин, з них лекцій 8 год., самостійної роботи – 8 год. та форма підсумкового контролю – залік.

Метою позашкільних навчальних закладів є підготовка підростаючого покоління, здатних після здобуття відповідної освіти включитися у виробничу діяльність; вирішувати виробничі або наукові завдання і відповідати за їх вирішення. Досягнення цієї мети потребує модернізації теоретико-методичних засад позашкільної освіти, підготовки нової джерельної бази науково-методичного забезпечення.

Мета курсу «Педагогіка позашкільної освіти» – розкриття теоретичних аспектів організації навчально-виховного процесу у позашкільлі і формування у студентів умінь і навичок ефективного поєднання на практиці теоретичних знань з інноваційними педагогічними методиками і технологіями.

Реалізація обраної мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- розкрити суть поняття «*позашкільна педагогіка*», її мету і завдання;
- ознайомити студентську молодь з актуальними проблемами сучасної позашкільної освіти в Україні, її пріоритетні напрями;
- висвітлити специфіку організації навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах різного спрямування;
- сформувати умінь будувати лекційні, практичні, семінарські завдання, проведення масових заходів;
- розвивати педагогічну техніку та майстерність майбутнього педагога-позашкільника з позиції самоосвіти, самоудосконалення.

Предметом навчальної дисципліни „Педагогіка позашкільної освіти” є процес формування педагогічного світогляду, набуття знань про інноваційні процеси навчання і виховання в позашкільному навчальному закладі, розвиток умінь організовувати навчання і виховання з урахуванням сучасних досягнень теорії і практики педагогів та вихователів-експериментаторів.

Вимоги до знань та умінь студентів.

В процесі вивчення дисципліни „Педагогіка позашкільної освіти” відповідно до вимог навчальної програми студенти **повинні знати:**

- теоретико-методологічні засади організації навчально-виховного процесу в позашкільлі;
- інноваційні здобутки теорії та практики навчання та виховання;
- умови ефективності реалізації здобутків педагогів, вихователів, директорів ПНЗ в галузі навчання та виховання;
- сучасні тенденції розвитку теорії та практики навчання та виховання в позашкільному навчальному закладі.

Майбутній магістр повинен **вміти:**

- використовувати здобутки теорії і передової практики в своїй майбутній діяльності;
- вміти проектувати технології навчання і виховання;
- творчо інтерпретувати зарубіжний досвід навчання і виховання;
- аналізувати існуючий стан і прогнозувати наслідки своєї діяльності.

Система поточного, модульного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Педагогіка позашкільної освіти» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з одного модуля. За змістовий модуль оцінка 30 балів, за науковий домашній реферат – 30 балів і за залік – 40 балів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за стобальною системою.

Оцінювання за формами контролю.

Результати навчальної діяльності оцінюються за 100 – бальною шкалою.

Форми поточного контролю

Форма контролю	Максимальна кількість балів		
	Змістовий модуль 1. (30 балів)	Комплексний підсумковий модуль (залік– 40 балів)	
	за одиницю	всього	Всього
робота на семінарах		15	
доповідь	5		
виступ	2		
доповнення	1		
домашній науковий реферат	30	30	
модульна контрольна робота	25	25	
виконання завдань заліку			40

Модульний контроль: одна модульна контрольна робота за матеріалом кожного модулю.

За результатами роботи протягом семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100 – бальною системою, яка розраховується як накопичення оцінок за кожен з двох модулів у семестрі та оцінка за залік за наступною формою.

	Змістовий модуль 1 (ЗМ.)	Контрольний підсумковий модуль (залік)	Разом (підсумкова оцінка)
Оцінка (бали)	60	40	100

Розрахунок підсумкової оцінки за перший семестр (накопиченої):
 $ПО = 3М_1 + КПМ$.

Шкала відповідності

Оцінка за шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		
A	90-100	5	відмінно	зараховано
B	85-89	4	добре	
C	75-84		задовільно	
D	65-74	3	задовільно	
E	60-64		задовільно	
FX	35-59	2	незадовільно	не зараховано
F	1-34		незадовільно	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин			
		Лекційних	Семінарських	Самостійної роботи	Інші форми контролю
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ					
1.	Позашкільна педагогіка як наука і навчальна дисципліна. Мета і завдання	2		2	
2.	Позашкільні навчальні заклади – складова частина системи безперервної освіти. Класифікація закладів	2		2	
3.	Методи і форми навчання в позашкільних навчальних закладах різного спрямування	2		2	
4.	Професійний портрет позашкільного педагога	2		2	
МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА					1
Всього		8		8	

Загальний обсяг 16 годин, в тому числі:

Лекцій – 8 год.

Самостійна робота – 68 год.

Змістовий модуль

ТЕМА 1. Позашкільна педагогіка як наука і навчальна дисципліна. Мета і завдання

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Позашкільна педагогіка як наука
2. Зв'язки позашкільної педагогіки з іншими науками
3. Завдання позашкільної педагогіки у вимірі ХХІ століття

ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Становлення позашкільної педагогіки як окремої науки
2. Міжпредметні зв'язки педагогіки позашкільної освіти
3. Суть, мета та пріоритетні завдання позашкільної педагогіки

Література: 3,4,11,12,13

ТЕМА 2. Позашкільні навчальні заклади – складова частина системи безперервної освіти. Класифікація закладів

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Класифікація позашкільних навчальних закладів України
2. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – координатор позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування
3. Сутність і структура процесу навчання в ПНЗ технічного напрямку
4. Позашкільні навчальні заклади естетичного спрямування
5. Туристсько-краєзнавча робота в ПНЗ туристичного напрямку

ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Система позашкільних навчальних закладів України
2. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – потужний ПНЗ еколого-натуралістичного спрямування
3. Сутність і структура процесу навчання в ПНЗ технічного напрямку
4. Естетичне навчання і виховання в Палацах дітей та юнацтва
5. Туристсько-краєзнавча робота в ПНЗ туристичного напрямку
6. Позашкільний навчальний заклад МАН України

Література: 3,7,9,13,14,16

ТЕМА 3. Методи і форми навчання в позашкільних навчальних закладах різного спрямування

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Традиційні та інноваційні форми і методи навчання учнів в позашкільлі
2. Організація гурткової роботи
3. Підготовка учнів до написання науково-дослідницької роботи
4. Масові заходи основа позашкільної роботи з учнями
5. Інноваційні форми роботи з талановитою молоддю
6. Сучасні технічні засоби навчання в ПНЗ: їх переваги та недоліки

ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Організація гурткової роботи в позашкільлі
2. Методичні поради щодо організації науково-дослідницької роботи учнів
3. Конкурси, акції, операції – масові заходи з учнями
4. Діти з особливими потребами: методика роботи з ними
5. Удосконалення форм роботи з талановитою молоддю
6. Сучасні технічні засоби навчання в ПНЗ: їх переваги та недоліки
7. Розвиток учнівського самоврядування

Література: 2,3,6,15,16,18

ТЕМА 4. Професійний портрет позашкільного педагога

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Вплив особистісних і професійних якостей педагога на успіх виховання творчості
2. Професійний самоаналіз педагогів позашкільного навчального закладу
3. Портфоліо педагога-позашкільника
4. Соціальні програми захисту педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів

ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Професійні якості педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів
2. Самоаналіз та самоосвіта педагогів позашкільного навчального закладу

3. Портфоліо педагога-позашкільника
4. Соціальні програми захисту педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів

Література: 3,6,8,10,21,24

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Історичні передумови становлення позашкільної педагогіки як науки
2. Основні тенденції розвитку позашкільних навчальних закладів
3. Цілісний підхід до науково-методичного забезпечення позашкільної освіти
4. Професійний розвиток педагога додаткової освіти дітей в Санки-Петербурзі
5. Проблеми позашкільної освіти на прикладі Європейських держав Балтії
6. Ігрові аспекти вільного часу у Польщі
7. Концепція позашкільного навчання і виховання України
8. Шляхи формування готовності магістрів до професійно-педагогічної діяльності в позашкільному навчальному закладі
9. Організаційно-педагогічні умови функціонування еколого-натуралістичної позашкільної освіти в Україні
10. Підготовка магістрантів до педагогічної діяльності
11. Технологія проблемного навчання у позашкільному навчальному закладі
12. Мала академія наук України як освітня система пошуку, розвитку та підтримки обдарованих дітей
13. Інновації у позашкільній педагогіці
14. Педагогічна творчість; досвід, проблеми
15. Гуманізація позашкільної педагогічної освіти
16. Розвиток практичного розуму школярів

17. Педагогічна підготовка магістрів у педагогічному університеті за кордоном (з досвіду роботи)
18. Проблеми позашкільної освіти у спадщині видатних українських вчених
19. Ідеї Софії Русової в позашкільній освіті
20. Система якості освіти в Київському Палаці дітей та юнацтва: сучасний стан та перспективи
21. Сучасні інформаційні технології навчання
22. Профільна освіта в позашкільному навчальному закладі
23. Використання методів проектів у позашкільній освіті
24. Моніторинг діяльності учасників навчально-виховного процесу в позашкільному навчальному закладі
25. Дошкільник в освітньому просторі позашкільної освіти
26. Педагогічні ідеї В. Сухомлинського
27. Школа трудового виховання А.С. Макаренка
28. Технологія дистанційного навчання
29. К. Ушинський про національне виховання
30. М. Грушевський про роль національних традицій
31. Імідж позашкільного навчального закладу

***Залікові питання до курсу
«Педагогіка позашкільної освіти»***

1. Позашкільна педагогіка як наука
2. Завдання позашкільної педагогіки у вимірі ХХІ століття
3. Міжпредметні зв'язки педагогіки позашкільної освіти
4. Суть, мета та пріоритетні завдання позашкільної педагогіки

5. Позашкільне навчання і позашкільна виховна робота: суть і місце в тріаді „загальноосвітній навчальний заклад – позашкільний навчальний заклад – вищий навчальний заклад”
6. Поняття „особистість вихованця” та „особистісний підхід” – важливі категорії позашкільної освіти
7. Позашкільний педагогічний процес крізь призму пізнання
8. Напрями вдосконалення роботи з цілеспрямованим учнем
9. Історія і сьогодення позашкільної педагогіки
10. Передумови створення позашкільних навчальних закладів різного спрямування
11. Історія розвитку юннатівського руху в Україні
12. Видатні вчені-позашкільники: історичні нариси життя і наукової діяльності
13. Перші директори провідних позашкільних навчальних закладів, їх принципи діяльності та пріоритетні завдання
14. Класифікація позашкільних навчальних закладів України
15. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – координатор позашкільної освіти еколого-натуралістичного спрямування
16. Сутність і структура процесу навчання в ПНЗ технічного напрямку
17. Позашкільні навчальні заклади естетичного спрямування
18. Туристсько-краєзнавча робота в ПНЗ туристичного напрямку
19. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді – потужний ПНЗ еколого-натуралістичного спрямування
20. Сутність і структура процесу навчання в ПНЗ технічного напрямку
21. Естетичне навчання і виховання в Палацах дітей та юнацтва
22. Позашкільний навчальний заклад МАН України
23. Специфіка позашкільного навчально-виховного процесу
24. Засоби навчання у позашкільній установі
25. Творча співпраця ПНЗ з освітніми закладами різного типу
26. Виховна діяльність в позашкільному навчальному закладі
27. Методи самовиховання
28. Організація гурткових занять на основі співтворчості

29. Традиційні та інноваційні форми і методи навчання учнів в позашкільлі
30. Організація гурткової роботи
31. Підготовка учнів до написання науково-дослідницької роботи
32. Масові заходи основа позашкільної роботи з учнями
33. Інноваційні форми роботи з талановитою молоддю
34. Сучасні технічні засоби навчання в ПНЗ: їх переваги та недоліки
35. Діти з особливими потребами: методика роботи з ними
36. Розвиток учнівського самоврядування
37. Диференційоване навчання у позашкільному навчальному закладі
38. Особистісно орієнтована освіта і технології
39. Технології розвивального навчання
40. Ігрові технології навчання
41. Інформаційні технології навчання
42. Тренінгові проекти та майстер-класи у позашкільному навчальному закладі
43. Професійний самоаналіз педагогів позашкільного навчального закладу
44. Портфоліо педагога-позашкільника
45. Соціальні програми захисту педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів
46. Професійні якості педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів
47. Соціальні програми захисту педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів
48. Суть, методи і завдання системи додаткової освіти Російської Федерації
49. Загальна характеристика принципів роботи позашкільних навчальних закладів різного типу в Республіці Білорусь
50. Неформальна освіта за кордоном. Центри профорієнтації учнівської молоді

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Закони

- Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-вр
- Закон України «Про освіту» від 04.06.1991 р. №1144-XII
- Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. №2402-III
- Закон України «Про позашкільну освіту» від 2.06.2000 р. № 1841-III
- Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 р. №651-IV
- Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. №2628-III
- Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.1998 р. №10398-ВР
- Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. №2984-III

Укази Президента України

- «Національна доктрина розвитку освіти» від 17.04.2002 р. №347/2002
- «Додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні» від 9.10.2001 р. №941
- «Програма роботи з обдарованою молоддю на 2001-2005 роки» від 8.02.2001 р. №78/2001
- «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» від 4.07.2005 р. №1013/2005
- «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей» від 11.07.2005 р. №1086/2005

Посібники, підручники, статті

1. *Щербань П.М.* Прикладна педагогіка: Навчально-методичний посібник. – К.: Вища школа, 2002. – 215 с.
2. *Волкова Н.П.* Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
3. *Сущенко Т.И.* Основы внешкольной педагогики: Пособие для классных руководителей, педагогов внешкольных учреждений. – Мн.: Бел. навука, 2000. – 221 с.

4. Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 40000 слів) / За ред.. д-ра філологічних наук, проф.. В.С. Калашника. – 2-ге видання, виправлене і доповнене. – Х.: Прапор, 2005. – 992 с.
5. *Вербицький В.В.* Юннатівський рух в Україні. – К.: Деміур. – 2001. – 304с.
6. *Вербицький В.В.* Формування практичного розуму цілеспрямованого учня (з досвіду сталого розвитку позашкільної еколого-натуралістичної освіти). К.: Деміур, 2002. – 230с.
7. Основи еколого-натуралістичної освіти (за редакцією В.В.Вербицького), науково-методичний посібник, К., 2005 – 490 с.
8. *Вербицький В.В.* Екологія душі // Доступність та неперервність екологічної освіти – вимога часу: Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Ужгород., 2005. –с. 7-13.
9. Методичні засади реалізації пріоритетних напрямів експериментально-дослідницької діяльності (з досвіду роботи еколого-натуралістичних центрів України): Виробничо-практичне видання. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2005. – 468 с. (за редакцією В.В.Вербицького).
- 10.*Вербицький В.В.* Методологічні основи розвитку практичного розуму школяра. – К.: СПМ «АВЕРС», 2007. – 124 с.
- 11.*Підласий І.П.* Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 616 с.
- 12.*Мартиненко С.М., Хоружа Л.Л.* Загальна педагогіка: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
- 13.Позашкільна освіта в Україні: Навч. посібник /За ред. О.В. Биконської. – К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. – 224 с.
- 14.*Вітвицька С.С.* Науково-методичне забезпечення соціально-педагогічної підготовки майбутніх вчителів: Теоретичні та методичні засади соціально-педагогічної підготовки вчителя. – К.: ІЗМН, Житомир. ЖДПІ, 1999. – С. 142 – 145.
- 15.*Гончаренко С.У.* Методика як наука. – Київ – Хмельницький, 2000. – 30 с.

16. *Дичківський І.М.* Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. для студентів вищих навч.закладів. – К.: Академвидав., 2004. – 334 с.
17. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
18. *Мадзігон В.М.* Педагогічна наука: пошуки, здобутки, завдання // Педагогіка і психологія. - № 1-2, 2002. – С. 5-11.
19. *Мосіяшенко В.А., Курок О.І., Задорожна Л.В.* Історія педагогіки України в особах: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 266 с.
20. *Алексєєнко Т.А., Мишківська Т.Д., Сушанко В.В.* Модульна технологія вивчення курсу «Педагогіка»: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2002. – 159 с.
21. Талановиті діти – надія України. - К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – 384 с. – с. 3
22. Еколого – натуралістична освіта в Україні: історія, проблеми, перспективи. - К.: СМП «Аверс», 2003.-304 с.-с.58
23. Авторські методичні системи курівників творчих учнівських об'єднань. - К.: Видавничо-поліграфічний центр» Київський університет», 2007. – 391 с.
24. Позашкільна освіта в Україні. - К.: НЕНЦ, 2002. – 304 с.
25. Журнали „Внешкольник” за 2008 р. – Росія.
26. Журнали „Народное образование” за 2008 р. – Росія.